

Waarborgen Bestuurlijke Integriteit

Rapport 'Waarborgen Bestuurlijke Integriteit'

Onderzoek Rekenkamercommissie De Wolden

Januari 2015

Versie: 12 januari 2015

Inhoudsopgave

1	Bestuurlijke Samenvatting	3
1.1	Aanleiding en achtergronden van het onderzoek	4
1.2	Conclusies	5
1.2.1	De volledigheid van het beleid	5
1.2.2	De daadwerkelijke invoering	5
1.2.3	De uitvoering van het beleid	5
1.3	Aanbevelingen	5
2	Bestuurlijke reactie en nawoord	7
2.1	Bestuurlijke reactie	7
2.2	Nawoord	7
3	Verantwoording	8
3.1	Het onderzoek	8
3.1.2	Doelen van het onderzoek	8
3.1.3	Centrale vraagstelling, onderzoeksvragen en deelvragen	8
3.1.4	Het toetsingskader	9
3.1.5	Reikwijdte van het onderzoek	9
3.1.6	Onderzoeksaanpak	10
3.2	Bevindingen	10
3.2.1	De volledigheid van het beleid	10
3.2.2	De daadwerkelijke invoering	11
3.2.3	De uitvoering van het beleid	12
3.2.4	Beschouwing op volledigheid, invoering en uitvoering	14
Bijlagen:		
1.	Lijst met geïnterviewde personen	17
2.	Normenkader	18
3.	Bestuurlijke reactie	20

Bestuurlijke Samenvatting

1.1 Aanleiding en achtergronden van het onderzoek

De rekenkamercommissie doet ten behoeve van de raad onderzoek naar de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid. In de voorbereiding van de onderzoeken voor 2013/14 heeft de commissie overleg gevoerd met de financiële werkgroep, de griffier, het college en de gemeentesecretaris. Op grond van de gedane suggesties hebben we gekozen voor een onderzoek naar de waarborgen voor bestuurlijke integriteit. De aanpak van dit onderzoek is uitgewerkt in de onderzoeksopzet, waarin onder meer de doelstelling, de onderzoeksvragen en de onderzoeksplanning zijn opgenomen.

In bestuurlijk Nederland is steeds meer aandacht voor integriteit, maar onderzoek naar feitelijk gevoerd integriteitsbeleid in een gemeentelijke organisatie door een onafhankelijk orgaan is nog niet vaak uitgevoerd. De rekenkamercommissie is van mening dat een onderzoek naar de kaders van en de waarborgen in integriteitsbeleid in de taakopdracht en binnen de bevoegdheden van de commissie valt. De rekenkamercommissie kijkt naar de processen binnen bij de in- en uitvoering van het beleid en niet naar de integriteit van de gemeente, haar bestuurders of haar medewerkers.

Een aldus ingekaderd onderzoek een duidelijk maatschappelijk belang, want:

"Aantasting van de integriteit van de overheid betekent niet minder dan dat de overheid het vertrouwen van de burgers verliest. En zonder dat vertrouwen van de burger kan de democratie niet. Dan is er geen democratie meer."¹

De landelijke aandacht voor de integriteit van bestuurders heeft geleid tot een voorstel tot het wijzigen van de Gemeentewet. In artikel 170 van die wet zou, volgens de regering, een bepaling moeten worden opgenomen die luidt als volgt: De burgemeester bevordert de bestuurlijke integriteit van de gemeente.

Tegelijk wordt de huidige tekst van artikel 170, tweede lid, over het verplichte burgerjaarverslag van de burgemeester geschrapt. De Memorie van Toelichting zegt hierover onder andere:

Wethouders en raadsleden, alsook andere organen van het gemeentebestuur en ambtenaren, zijn primair zelf verantwoordelijk voor het naleven van de regels betreffende integriteit. De burgemeester vervult nu al vaak de rol van hoeder van de gemeentelijke integriteit. Hij is in staat om integriteitsschendingen te zien en aan de orde te stellen. Zijn verantwoordelijkheid voor de gemeentelijke integriteit vloeit nu niet expliciet voort uit de Gemeentewet. Bij (vermoedens van) integriteitsschendingen wordt echter wel optreden van de burgemeester verwacht. Zeker als er vragen rijzen over de integriteit van wethouders of raadsleden kan de burgemeester echter in een kwetsbare positie geraken. In de vervulling van deze niet eenvoudige taak moet buiten twijfel staan dat de burgemeester daarin een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Hij moet vanuit die verantwoordelijkheid zelfverzekerd kunnen optreden. Het waarborgen en mogelijk

---

¹ Memorie van toelichting bij de wijziging van de Ambtenarenwet en enkele andere wetten in verband met goed ambtelijk handelen, goed werkgeverschap en algemene regels over integriteit, Tweede Kamer, vergaderjaar 2003-2004, 29 436, nr. 3, pagina 3.

versterken van deze rol kan geschieden door buiten twijfel te stellen dat hier voor de burgemeester een verantwoordelijkheid en een opdracht ligt.

De wetwijziging voorziet er ook in dat de commissaris van de Koning als Rijksorgaan wordt belast met het adviseren en bemiddelen als de bestuurlijke integriteit in een gemeente in het geding is.

Hierop vooruitlopend heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij brief van 17 februari 2014 de burgemeesters en gemeenteraden gewezen op het belang van de integriteit. Hij noemt dit een belangrijke kwaliteitseis voor politieke ambtsdragers. Tevens verwijst hij naar de **"Handreiking integriteit politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen"** van 25 september 2013 en de toepassing daarvan.

Het college van burgemeester en wethouders heeft aangegeven dit eveneens een belangrijk onderzoeksonderwerp te vinden. Verder heeft de burgemeester, als voorzitter van de raad, in het kader van de introductie van de nieuwe raadsleden aandacht besteed aan dit onderwerp en dan **met name aan bewustwording en dilemma's**. Dit is gebeurd in een workshop voor alle raadsleden op 3 april 2014.

Een onderzoek van de rekenkamercommissie sluit hierop goed aan. Tenslotte kan de uitkomst van het onderzoek voor de nieuwe gemeenteraad dienen als een basis om de regels met betrekking tot het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente tegen het licht te houden.

Dit afwegende heeft de rekenkamercommissie besloten het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden te onderzoeken en dan te kijken naar de waarborgen die in het geheel zijn ingebouwd om ervoor te zorgen dat het beleid conform de doelstellingen wordt uitgevoerd. Nogmaals wordt hierbij aangegeven dat de het doen en laten van individuele bestuurders of medewerkers en de toepassing van de regels in individuele gevallen niet het doel geweest zijn van dit onderzoek.

Tenslotte wijzen wij er nadrukkelijk op dat het onderzoek zich niet uitstrekt tot de ambtelijke organisatie. Met andere woorden: de waarborgen voor de ambtelijke integriteit zijn niet onderzocht (zie ook paragraaf 3.1.5, pagina 9).

1.2 Conclusies

1.2.1 De volledigheid van het beleid

Op basis van de bevindingen zoals verwoord in paragraaf 3.2.1 komt de rekenkamercommissie tot de conclusie dat het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente vrijwel geheel voldoet aan de normen die daaraan in wet en regelgeving zijn gesteld. Het integriteitsbeleid heeft duidelijk al geruime tijd aandacht in de gemeente De Wolden en vertoont het beleid voldoende samenhang.

De opzet van het bestuurlijke integriteitsbeleid voldoet materieel aan de wettelijke bepalingen. Formeel gezien echter niet aangezien de raad de Nota Integriteitsbeleid van 2008 op 12 maart 2009 ten onrechte voor kennisgeving heeft aangenomen. In die nota zijn namelijk de gedragsregels voor bestuurders opgenomen die op grond van de Gemeentewet door de raad moeten worden vastgesteld. Ook is verzuimd de herziene versie van de nota in 2010 aan de raad voor te leggen. Verder heeft de rekenkamercommissie geconstateerd dat de noodzakelijke herijking van de regelgeving aan de hand van de ministeriele Handreiking te lang op zich heeft laten wachten.

Als gevolg van het feit dat er geen risico-inventarisatie en -analyse heeft plaatsgevonden kan niet worden nagegaan of het bestuurlijke **integriteitsbeleid de relevante risico's** afdekt. Een **risico-inventarisatie en een analyse van die risico's, voorafgaande aan het vaststellen van de Nota Integriteitsbeleid**, had ervoor kunnen zorgen dat de vast te stellen regels toegespitst zijn op de te verwachten problemen bij de uitvoering van het

integriteitsbeleid en verbinding hebben met de bestuurlijke werkelijkheid van De Wolden (zie ook paragraaf 3.2.4).

1.2.2 De daadwerkelijke invoering

Op basis van de bevindingen zoals verwoord in paragraaf 3.2.2 komt de rekenkamercommissie tot de conclusie dat het bestuurlijke integriteitsbeleid in grote lijnen is ingevoerd, echter met een beperkte taaktoedeling. Voor de burgemeester is zowel in de Nota Integriteitsbeleid als in het collegeprogramma een globale taakopdracht geformuleerd. Dit is ook het geval voor de gemeentesecretaris. Aan de griffier zijn geen taken toegedeeld. In de nota wordt veelal impliciet uitgegaan van zelfcontrole.

Andere geconstateerde gebreken bij de invoering zijn:

- Het nalaten van het aanwijzen, openbaar maken en updaten van kwetsbare functies.
- Het ontbreken van een integriteitsscan voor aantredende bestuurders.
- Het ontbreken van een wijze van registreren van meldingen.
- Het ontbreken van een uitgewerkt protocol van handelen in geval van (vermeende) integriteitschendingen.
- Het ontbreken van een registratie voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.

Er zijn slechts in beperkte mate waarborgen ingebouwd om ervoor te zorgen dat het bestuurlijke integriteitsbeleid wordt geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen. Dat wil zeggen dat bij de invoering geen concrete afspraken zijn **gemaakt over 'wie doet wat wanneer'** (zie ook paragraaf 3.2.4).

Het integriteitsbeleid werkt door in de andere gemeentelijke regelingen, zoals de gedragscodes, de regeling ongewenst gedrag van 2008, de regeling klokkenluiders van 2008, de regeling met betrekking tot inkoop en aanbesteding. Ook wordt bij het nemen van mandaatbesluiten de integriteitsvraag gesteld.

1.2.3 De uitvoering van het beleid

Hoewel de geïnterviewden tevreden zijn over de uitvoering van het bestuurlijke integriteitsbeleid kan niet gesteld worden dat de uitvoering van het beleid adequaat genoeg is. De belangrijkste reden hiervan is dat de uitvoering gestoeld is op een cultuur van bespreken van incidentele voorvallen. Er zijn te weinig afspraken gemaakt die waarborgen dat er stelselmatig gekeken wordt naar de naleving van de regels.

Er zijn door de rekenkamercommissie daarnaast, vaak samen met geïnterviewden, de volgende hiaten geconstateerd:

- het beleid wordt niet conform de doelstellingen uitgevoerd;
- het beleid heeft een beperkte werking op de bestuurlijke cultuur;
- er vindt geen monitoring van het beleid plaats door het college;
- de verantwoording beperkt zich tot de collegetafel;
- leermomenten worden niet onderkend en aanpassing van het beleid heeft dan ook niet plaatsgevonden;
- het presidium wordt incidenteel geïnformeerd over de uitvoering van het beleid;
- de raad heeft het integriteitsbeleid sinds 2008 niet gemonitord en geëvalueerd;
- de raad heeft zijn kaderstellende rol beperkt ingevuld en zijn controlerende rol niet.

1.3 Aanbevelingen

De hieronder verwoorde aanbevelingen dienen te worden gelezen in de onderstaande context.

Het belang van een integriteitsbeleid voor de gemeente gaat in de visie van de rekenkamercommissie verder dan (slechts) het voldoen aan wet- **en regelgeving en het beheersen van risico's. Het gaat ook** om het bieden van een veilige omgeving aan bestuurders en medewerkers van de gemeente en om het bestuurlijke belang dat een gemeente alleen duurzaam geloofwaardig kan zijn als zij haar integriteitsbeleid op orde heeft. Een betrouwbare overheid vereist een volstrekt integer bestuur en organisatie. Integriteit betreft daarbij niet de enge definitie van onkreukbaarheid van functionarissen bij financiële verleidingen, maar betreft ook een maatstaf voor het beoordelen van de kwaliteit van de bestuurlijke en ambtelijke werkzaamheden. Daarnaast valt onder de definitie van integriteit ook het voorkomen van aantasting van de geestelijke en lichamelijke integriteit zoals pesten en discriminatie. Een samenhangend en werkend integriteitsbeleid is een cruciale bouwsteen voor een integere bestuurlijke en ambtelijke organisatie.

Aanbeveling 1:

In het eerste kwartaal van 2015 het beleid, de regelgeving en de uitvoering daarvan herijken, mede aan de hand van de eerder gememoreerde Handreiking en in het kader van de hiervan een eerste risicoanalyse uitvoeren en een check uitvoeren op de doorwerking in andere gemeentelijke regelingen.

Aanbeveling 2:

In het beleid waarborgen inbouwen om ervoor te zorgen dat het bestuurlijke integriteitsbeleid wordt geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen.

Aanbeveling 3:

In het beleid en/of de regelgeving in ieder geval de volgende onderdelen opnemen:

- Een sluitende taaktoedeling aan de burgemeester, de gemeentesecretaris en de griffier.
- De aanwijzing, openbaarmaking en updating van kwetsbare functies.
- Een verplichte integriteitsscan voor aantredende bestuurders.
- De registratie van meldingen.
- Een protocol van handelen in geval van (vermeende) integriteitschendingen.
- Een openbare registratie voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen.

Aanbeveling 4:

De doelstellingen van het integriteitsbeleid herformuleren en zorgen voor een adequate uitvoering conform de plan-do-check-act-cyclus die wordt gehanteerd in de planning en control-cyclus.

Aanbeveling 5:

De werking van het geherformuleerde beleid door middel van regelmatige gesprekken en workshops voor de raad, het college en het ambtelijk management versterkt laten doorwerken in de bestuurlijke cultuur.

Aanbeveling 6:

Het beleid, de regelgeving en de uitvoering minimaal eenmaal per vier jaar evalueren, bijvoorbeeld aan het einde van een raadsperiode, mede aan de hand van door burgemeester, secretaris en griffier geformuleerde leermomenten.

2 Bestuurlijke reactie en nawoord

2.1 Bestuurlijke reactie

Het college van burgemeester en wethouders heeft op 11 december 2014 de volgende bestuurlijke reactie gegeven:

Geachte rekenkamercommissie,

Op 2 december 2014 heeft u bovengenoemd rapport voor een bestuurlijke reactie aan ons college voorgelegd.

In het college is hierover op 9 december gesproken. Als eerste willen wij onze waardering voor het door u uitgevoerde werk overbrengen. Inhoudelijk merken wij dat wij het lastig vinden om, als één van de spelers binnen bestuurlijke integriteit, hier een bestuurlijke reactie op te geven. Wij stellen ons voor, dat wij in een gezamenlijk traject met de raad, uw aanbevelingen gaan bespreken om op basis daarvan te komen tot een eventuele herijking, aanpassing of uitbreiding van ter zake doende regelingen.

*Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van De Wolden.*

Een kopie van deze brief is als bijlage 3 aan het rapport toegevoegd.

2.2 Nawoord

De rekenkamercommissie kan zich volledig vinden in inhoud van de bestuurlijke reactie van het college en stelt uw raad voor dat uw raad en het college samen invulling geven aan een vervolgt traject waarin de aanbevelingen worden uitgewerkt. Wij willen desgewenst graag een rol spelen in die gezamenlijke aanpak.

3 Verantwoording

3.1 Het onderzoek

Het onderzoek is gestart op 8 april 2014 met een startbijeenkomst en is door de voorzitter van de rekenkamercommissie uitgevoerd. Mevrouw Inge Rozema heeft het merendeel van de verslaglegging van de interviews verzorgd. Een lijst van de geïnterviewden is als bijlage 1 aan het rapport toegevoegd.

Tijdens het onderzoek heeft de commissie alle medewerking van de ambtelijke organisatie verkregen om de gevraagde gegevens te verzamelen en zijn aanvullende vragen beantwoord. Wij hebben de samenwerking al zeer prettig ervaren en danken iedereen die heeft bijgedragen aan dit onderzoek voor de medewerking.

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de wijze waarop het onderzoek is verricht. Paragraaf 3.2 gaat in op het toetsingskader; paragraaf 3.3 behandelt de reikwijdte van het onderzoek. Het hoofdstuk wordt afgesloten met paragraaf 3.4: de onderzoeksaanpak.

3.1.2 Doelen van het onderzoek

De doelen van het onderzoek zijn:

1. Verkrijgen van inzicht in de validiteit van de regels met betrekking tot de bestuurlijke integriteit van de raad en het college.
2. Verkrijgen c.q. vergroten van inzicht in de uitvoering en toepassing van die regels.
3. Het geven van inzicht in de rechtmatigheid en doeltreffendheid van het bestuurlijk integriteitsbeleid.
4. Doen van bruikbare aanbevelingen met betrekking tot de besluitvorming en de informatievoorziening aan de raad inzake het bestuurlijke integriteitsbeleid.

3.1.3 Centrale vraagstelling, onderzoeksvragen en deelvragen

Op grond van het vorenstaande heeft de rekenkamercommissie de volgende centrale vraagstelling geformuleerd:

Op welke wijze heeft de gemeente De Wolden haar bestuurlijke integriteitsbeleid vormgegeven en toegepast en is dit adequaat?

Deze centrale vraagstelling is uitgewerkt in de volgende drie onderzoeksvragen en daarvan afgeleide deelvragen:

1. Is het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden volledig?
  - a. Voldoet het integriteitsbeleid aan de normen die daaraan in wet- en regelgeving en eventueel andere kaders gesteld zijn?
  - b. **Dekt het integriteitsbeleid alle relevante risico's in de context van het toetsingskader en vertoont het beleid een voldoende samenhang?**
2. Is het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden daadwerkelijk ingevoerd?
  - a. Zijn alle aspecten van het beleid geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen en welke waarborgen zijn ingebouwd?
  - b. Werkt het integriteitsbeleid door in andere regelingen?
3. Is de uitvoering van het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden adequaat?

- a. Worden de aspecten van het beleid in de praktijk ook daadwerkelijk conform de doelstelling uitgevoerd?
- b. Heeft het integriteitsbeleid in de praktijk een aantoonbare werking in de bestuurlijke cultuur?
- c. Vindt monitoring en verantwoording van (de uitvoering van) het beleid plaats en worden leermomenten vertaald in aanpassingen van het beleid?
- d. Hoe wordt de raad geïnformeerd door het college over (de uitvoering) van het integriteitsbeleid?
- e. Op welke wijze heeft de raad het integriteitsbeleid gemonitord en geëvalueerd?
- f. Welke succes- en faalfactoren zijn te onderkennen in de werking van het integriteitsbeleid?

Met de geformuleerde onderzoeksvragen wil de rekenkamercommissie de benodigde kennis vergaren om het beoogde doel van het onderzoek te bereiken.

3.1.4 Het toetsingskader

De opzet van een onderzoek wordt in belangrijke mate bepaald door het toetsingskader. Essentieel is dat een duidelijk beeld ontstaat van de wijze waarop tot bevindingen wordt gekomen en aan welke normen de bevindingen worden getoetst. Daarom is het toetsingskader hieronder in detail beschreven. Daarbij is getoetst aan het, door de rekenkamercommissie opgestelde, normenkader zoals dat is weergegeven in bijlage 2. Het normenkader is bedoeld om de bevindingen uit het onderzoek te kunnen beoordelen. **In feite vormt het normenkader de 'meetlat' waarlangs de resultaten van het onderzoek** worden gelegd om conclusies te trekken en aanbevelingen te doen. Op grond van dit kader is door de commissie vooral teruggekeken (ex post) en beperkt vooruitgekeken (ex ante). Een belangrijk onderdeel om vooruit te kijken is de onder 2a genoemde handreiking.

De volledigheid van het integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden is in de eerste plaats getoetst aan de normen zoals die zijn neergelegd in de Gemeentewet, de wet revitalisering gemeentelijk toezicht, de Nota Integriteit van 2008/2010, de regeling ongewenst gedrag van 2008 en de regeling klokkenluiders van 2008. Het opstellen en vaststellen van een schriftelijk beleid is een eerste stap bij het voeren van een integriteitsbeleid. De volgende logische en noodzakelijke stap is de bekendmaking en de implementatie. Het implementeren van dit beleid kan bijvoorbeeld plaatsvinden in protocollen, procedures, formulieren en werkwijzen. De rekenkamercommissie heeft het geheel van regelgeving van het bestuurlijke integriteitsbeleid vervolgens getoetst door na te gaan op welke wijze de onderdelen van het integriteitsbeleid daadwerkelijk zijn geïmplementeerd en gecommuniceerd. Zo is bijvoorbeeld naast het toetsen of een gedragscode is vastgesteld ook gekeken of en op welke wijze deze gedragscode bekend is gemaakt aan de raads- en collegeleden.

Naast de volledigheid en de daadwerkelijke invoering van het bestuurlijke integriteitsbeleid heeft de rekenkamercommissie het feitelijk functioneren van dit beleid onderzocht. Daartoe is op de onderdelen van het beleid getoetst of het beleid in de praktijk wordt uitgevoerd en toegepast. Een specifiek punt ten aanzien van de praktische werking van het integriteitsbeleid dat door de rekenkamercommissie is onderzocht is of (en op welke wijze) het college van burgemeester en wethouders de gemeenteraad heeft geïnformeerd dan wel informeert over het gevoerde integriteitsbeleid.

3.1.5 Reikwijdte van het onderzoek

Het onderhavige onderzoek beperkt zich tot het bestuurlijke integriteitsbeleid omdat hier de basis wordt gelegd voor de integriteit in bestuurlijke en ambtelijke organisatie en om de aard en omvang van het onderzoek compact te houden. Onder bestuurlijk

integriteitsbeleid verstaan we in dit verband de regelgeving inzake het integer handelen van de bestuurders, te weten de raads- en collegeleden van de gemeente, de toepassing en de naleving daarvan. Er is door de rekenkamercommissie vooral gekeken naar de mate van aanwezigheid van waarborgen die ervoor zorgen dat het beleid ook conform de doelstellingen wordt uitgevoerd. De rekenkamercommissie heeft haar onderzoek niet gericht op het doen en laten van individuele bestuurders of medewerkers en de toepassing van de regels in individuele gevallen.

De rekenkamercommissie wil zich aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek een oordeel kunnen vormen over de opzet en volledigheid (breedte) van het vastgestelde bestuurlijke integriteitsbeleid, de implementatie daarvan en de feitelijke werking van het beleid zoals dat onder meer zou moeten blijken uit de wijze van uitvoering, monitoring en informatievoorziening daarover.

Het onderzoek heeft zich gericht op de huidige situatie waarbij informatie over de afgelopen vier jaar (2009-2013) is meegewogen.

3.1.6 Onderzoeksaanpak

Het onderzoek is in vier fasen aangepakt:

- Dossieranalyse en opstellen normenkader.
- Interviews en analyse van de bevindingen.
- Opstellen concept rapportage en ambtelijk wederhoor.
- Opstellen definitieve rapportage.

In de eerste fase zijn de op het onderzoeksonderwerp betrekking hebbende documenten verzameld en bestudeerd. Op grond van deze studie is het normenkader opgesteld en zijn de te interviewen personen benaderd.

In de tweede fase is informatie verzameld aan de hand van de interviews met 6 sleutelpersonen (zie bijlage 1). Verder zijn de bevindingen geanalyseerd en in hun samenhang getoetst aan het geformuleerde normenkader. Daarbij werd waar nodig nadere informatie uit de organisatie opgevraagd.

In de derde fase is de conceptrapportage opgesteld en vervolgens heeft ambtelijk wederhoor plaatsgevonden.

In de vierde fase heeft de rekenkamercommissie, na verwerking van de reacties, een definitief rapport opgesteld dat voor een bestuurlijke reactie is voorgelegd aan het college en het presidium.

3.2 Bevindingen

In dit hoofdstuk worden de bevindingen van het onderzoek gepresenteerd aan de hand van het geformuleerde normenkader. Achtereenvolgens komen aan de orde de volledigheid van het bestuurlijk integriteitsbeleid, de bevindingen ten aanzien van de daadwerkelijke invoering van het beleid en de uitvoering van het beleid. In paragraaf 3.2.4 tenslotte wordt een beschouwing op de volledigheid, invoering en uitvoering van het integriteitsbeleid gepresenteerd aan de hand van een aantal onderwerpen die volgens de rekenkamercommissie nadere aandacht verdienen.

3.2.1 De volledigheid van het beleid

Als norm is geformuleerd:

Het bestuurlijke integriteitsbeleid is volledig:

- a. Het bestuurlijke integriteitsbeleid voldoet aan de wet- en regelgeving en het door de raad vastgestelde beleidskader, namelijk de nota integriteit van 2008/2010, de regeling ongewenst gedrag van 2008 en de regeling klokkenluiders van 2008.
- b. Het **integriteitsbeleid dekt de relevante risico's en vertoont voldoende samenhang.**

Bevindingen

Ad a: De gemeente De Wolden heeft sinds begin 1999 een gedragscode voor bestuurders en ambtenaren. Met de komst van de duale wetgeving is elk gemeentebestuur verplicht een dergelijke gedragscode voor bestuurders vast te stellen. Op 12 maart 2009 heeft de raad op voorstel van het college de Nota Integriteit 2008, de regeling nevenwerkzaamheden, de regeling ongewenst gedrag, de regeling klokkenluiders en het privacyreglement, e-mail- en internetgebruik voor kennisgeving aangenomen.

De nota Integriteitsbeleid is op 26 april 2010 door het college op enkele onderdelen gewijzigd en aangevuld. Deze versie van de nota is niet aan de raad voorgelegd.

Het college heeft, na een ambtelijke scan eind 2013 besloten, vooralsnog niet over te gaan tot een herijking van het integriteitsbeleid naar aanleiding van de verschijning van de Handreiking integriteit van politiek ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen, maar voor wat betreft de ambtelijke organisatie deze herijking op te pakken na de ambtelijke fusie met Hoogeveen. Met de herijking van de bestuurlijke integriteitsregels wordt gestart na de verschijning van deze rapportage.

Ad b: Bij de vaststelling van het beleid zijn de risico's niet in beeld gebracht. Bij de uitvoering van het beleid wordt uitgegaan van: integriteit is gedrag en op gedrag is men aanspreekbaar; openheid en eigen verantwoordelijkheid.

De regelingen die in 2008 zijn opgesteld zijn op elkaar afgestemd.

3.2.2 De daadwerkelijke invoering

Als norm is geformuleerd:

Het bestuurlijke integriteitsbeleid is daadwerkelijk ingevoerd:

- a. Alle aspecten van het beleid zijn geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen, onder meer door overname van de aanbevelingen uit de Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers gemeenten, provincies en waterschappen. Hiervoor zijn concrete waarborgen ingebouwd.
- b. Het integriteitsbeleid werkt aanwijsbaar door in andere regelingen, waaronder de gedragscodes, de regeling ongewenst gedrag van 2008 en de regeling klokkenluiders van 2008.

Bevindingen

Ad a: Het bestuurlijke integriteitsbeleid is gebaseerd op de Nota Integriteit van 2008/2010. In het collegeprogramma 2014-2018 is over integriteit opgenomen: "We zijn een integer bestuur en werken met een integere organisatie. De burgemeester ziet daarop toe". De raadsgriffie heeft op verzoek van de burgemeester na de raadsverkiezingen van 2014 een workshop over integriteit georganiseerd voor alle raadsleden. In die workshop is het thema uitvoerig aan de orde geweest. Nadien is aan de raadsleden nog informatie toegezonden over "De zeven stappen methode", die hen kan helpen bij het aanpakken van een integriteitsdilemma en het e-book "Dienaren van het volk - Over de macht van integriteit" van Muel Kaptein. In dit boek worden verschillende facetten van integriteit voor volksvertegenwoordigers beschreven.

In de Nota Integriteit wordt aangegeven dat "de burgemeester vanuit zijn positie een bijzondere rol heeft bij de bewaking van de integriteit binnen de gemeentelijke bestuursorganen. Hij treedt op als vraagbaak en draagt zorg dat

"integriteit" op de bestuurlijke agenda blijft staan". Aan de gemeentesecretaris wordt voor de ambtelijke organisatie een identieke rol toebedeeld. In de nota wordt er in dit verband niet gesproken over een eventuele rol voor de griffier; over haar wordt slechts bij de nevenfuncties gesproken.

In de zesde paragraaf van de Nota Integriteit, met algemene gedragsregels voor bestuurders en ambtenaren, zijn voor bestuurders en ambtenaren enkele regels geformuleerd over de eigen verantwoordelijkheid en de externe contacten die voor de functie van belang kunnen zijn (waarbij voorkomen moet worden dat de schijn wordt gewekt dat deze verhoudingen een rol kunnen spelen in een gemeentelijk besluitvormingsproces). Daarnaast zijn er regels geformuleerd die betrekking hebben op de individuele en gezamenlijke verantwoordelijkheid van bestuurders om elkaar te attenderen op afwijkend gedrag, het niet accepteren van gunsten in welke vorm dan ook, het serieus onderzoeken van signalen over vermeend niet-integer bestuurlijk gedrag en de raadplegingsfunctie van de burgemeester en de gemeentesecretaris. Zij kunnen tenslotte ook zelf aandacht vragen voor het onderwerp integriteit.

Verder zijn er in de nota, paragraaf 7, specifieke bepalingen opgenomen over het aannemen van relatiegeschenken, lunchbesprekingen, binnen- en buitenlandse reizen van raads-, collegeleden en ambtenaren, nevenfuncties, declaraties, inkoop van goederen, uit- en aanbesteden (in dit geval wordt er verwezen naar de Nota Inkoop en aanbesteden), omgaan met (vertrouwelijke) gegevens en omgaan met de pers.

Per onderwerp wordt aangegeven wat wel en niet mag, wat te doen en welke bestuurder of ambtenaar verantwoordelijk is voor de toepassing van de regeling.

In de nota wordt onder nevenfuncties nog verwezen naar de "Regeling nevenwerkzaamheden en verplichte melding van (financiële) belangen van ambtenaren. Deze regeling dateert uit begin 2009 en geldt in haar geheel voor de medewerkers van de gemeente, dus niet voor bestuurders.

In paragraaf 8 van de nota wordt aangegeven dat het belangrijk is om jaarlijks op welke wijze dan ook aandacht te schenken aan het begrip integriteit en hoe hiermee wordt omgegaan.

Aanvullend is nog vastgelegd dat voor bestuurders geldt dat zij door hun eigen **fractie dan wel de gemeenteraad (...)** worden aangesproken.

Tenslotte is er in de nota een bepaling opgenomen dat in het jaarverslag in een aparte paragraaf aandacht besteed zal worden aan het begrip integriteit.

Het bestuurlijke integriteitsbeleid is beperkt uitgewerkt in concrete functies, structuren en processen.

Er zijn slechts in beperkte mate waarborgen ingebouwd om ervoor te zorgen dat het bestuurlijke integriteitsbeleid wordt geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen. Dat wil zeggen dat bij de invoering geen **concrete afspraken zijn gemaakt over 'wie doet wat wanneer'.**

Andere geconstateerde gebreken zijn:

- o Het nalaten van het aanwijzen, openbaar maken en updaten van kwetsbare functies.
- o Het ontbreken van een integriteitsscan voor aantredende bestuurders.
- o Het ontbreken van een wijze van registreren van meldingen.
- o Het ontbreken van een uitgewerkt protocol van handelen in geval van (vermeende) integriteitschendingen.
- o Het ontbreken van een registratie voor het aannemen van geschenken en uitnodigingen, zowel voor ambtenaren als politieke ambtsdragers.

Ad b: Het integriteitsbeleid werkt door in de andere gemeentelijke regelingen, zoals de gedragscodes, de regeling ongewenst gedrag van 2008, de regeling klokkenluiders

van 2008, de regeling met betrekking tot inkoop en aanbesteding. Ook wordt bij het nemen van mandaatbesluiten de integriteitsvraag gesteld.

3.2.3 De uitvoering van het beleid

Als norm is geformuleerd:

- De uitvoering van het integriteitsbeleid van De Wolden is adequaat:
- a. De aspecten van het beleid worden in de praktijk daadwerkelijk conform de doelstellingen uitgevoerd.
  - b. Het integriteitsbeleid heeft in de praktijk een aantoonbare werking in de bestuurlijke cultuur.
  - c. Er vindt monitoring en verantwoording van het beleid plaats en leermomenten worden vertaald in aanpassingen van het beleid.
  - d. De raad wordt door het college geïnformeerd over de uitvoering van het integriteitsbeleid.
  - e. De raad heeft het integriteitsbeleid gemonitord en geëvalueerd.
  - f. Er zijn succes- en faalfactoren te onderkennen in de werking van het integriteitsbeleid.

Bevindingen

Ad a: In de interviews is aangegeven dat het overgrote deel van het beleid conform de doelstellingen wordt uitgevoerd. In enkele gevallen is er in De Wolden een andere uitvoeringspraktijk ontstaan. Dit betreft de volgende gevallen:

- De medeondertekening van declaraties van de burgemeester gebeurt niet door een van de wethouders, zoals in de Nota Integriteit is opgenomen, maar door de gemeentesecretaris. Als verklaring wordt aangegeven dat dit beter werkt dan medeondertekening door een wethouder.
- In het Jaarverslag van de gemeente is geen aparte paragraaf opgenomen over het integriteitsbeleid, hoewel dit in de Nota Integriteit is voorgeschreven.
- De openbare lijst van nevenfuncties wordt niet jaarlijks geactualiseerd na een verzoek van de griffier aan bestuurders om wijzigingen door te geven, zoals in de Nota Integriteit is vastgelegd. Raad- en collegeleden nemen zelf het initiatief als er iets is gewijzigd. Dan wordt de lijst aangepast.
- In de Nota Integriteit is onder de algemene gedragsregels vastgelegd dat de bestuurders over bepaalde externe contacten – zakelijk zowel als privé – actief en open verslag doen. Het betreft die contacten die voor de functie van belang (kunnen) zijn en waarbij voorkomen moet worden dat de schijn wordt gewekt dat deze verhoudingen een rol (kunnen) spelen in een gemeentelijk besluitvormingsproces. Deze afspraak blijkt in de praktijk niet te werken.

Ad b: De geïnterviewden zijn van mening dat het integriteitsbeleid een aantoonbare werking heeft op de bestuurlijke cultuur. De meerderheid vindt wel dat er hier en daar nog verbeteringen mogelijk zijn. Dan wordt met name gedacht aan:

- Het verder versterken van de bestuurlijke integriteitsantenne, mede op grond van de afspraak in het collegeprogramma dat de burgemeester toeziet op de integriteit van bestuur en organisatie.
- Het bijwonen van de raadsbrede workshop over het integriteitsbeleid.
- Een betere bewaking van de diverse aspecten van de bestuurlijke integriteit, uitgaande van de plan-do-check-act-cyclus.
- Het houden van een integriteitsscan bij adspirantwethouders.
- Het periodiek agenderen van de bestuurlijke integriteit in het overleg tussen de burgemeester, de gemeentesecretaris en de griffier.
- Het actiever bijhouden van de lijst met nevenfuncties en toezicht daarop door of namens het presidium.

- De accountant periodiek een (deel)integriteitsonderzoek laten verrichten².
- Het aanpassen van de inkoop- en aanbestedingsregels, voor wat betreft de grensbedragen, aan de gegroeide praktijk.

Ad c: Op grond van de ontvangen stukken en de gevoerde gesprekken blijkt dat er in de praktijk incidenteel, vaak aan de hand van een casus, in het college verantwoording plaatsvindt van het gevoerde beleid. Een georganiseerde periodieke monitoring en een verantwoording naar de raad vindt niet plaats. Leermomenten worden niet onderkend, met als gevolg dat aanpassing van beleid niet heeft plaatsgevonden, maar is uitgesteld tot na oplevering van dit rapport.

Ad d: De raad wordt door het college incidenteel, veelal in het presidium, aan de hand van een bepaalde casus, geïnformeerd over de uitvoering van het integriteitsbeleid. Ook wordt er op ad hoc basis in het presidium over integriteitszaken, de fracties betreffende, gesproken. Er vindt dus evaluatie plaats op grond van gesignaleerde incidenten.

Ad e: De raad heeft het integriteitsbeleid niet gemonitord noch geëvalueerd.

Ad f: De geïnterviewden onderkennen de volgende succesfactoren:

- Expliciete opname van verantwoordelijkheidstoedeling aan burgemeester in het collegeprogramma.
- Vroegtijdige informatie-uitwisseling en de openheid van de collegeleden over integriteitsvraagstukken.
- Integriteit zit bij collegeleden goed tussen de oren.
- Cultuur is binnen het bestuur voor wat betreft de integriteit, goed.

Als faalfactoren werden benoemd:

- Niet alle fracties denken hetzelfde over het integriteitsbeleid en/of de hantering normen en waarden.
- Er is geen (structurele) rol ingeruimd voor het presidium en de griffier.
- Beleid wordt niet voldoende gemonitord en geëvalueerd.
- Te weinig aandacht voor integriteit in het overleg tussen de burgemeester, secretaris en griffier.

3.2.4 Beschouwing op volledigheid, invoering en uitvoering

Naast de min of meer technische bevindingen in de vorige paragrafen heeft de rekenkamercommissie een aantal cruciale onderdelen van het beleid nader beschouwd. De naar het oordeel van de rekenkamercommissie meest in het oog springende bevindingen worden in deze paragraaf toegelicht. De onderdelen zijn:

- Inbouwen van waarborgen om ervoor te zorgen dat het beleid wordt geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen.
- Het ontbreken van een risicoanalyse, zodat niet kan worden nagegaan of het **integriteitsbeleid de relevante risico's afdekt.**
- Het ontbreken van monitoring en de beperkte verantwoording.
- Herijking aan de hand van de Handreiking.
- De rol van de raad.

De waarborgen

Het is gebruikelijk in elke regeling, afspraak of overeenkomst naast de inhoud ook vast te leggen wie wat wanneer doet of moet doen. Dit is nodig om te waarborgen dat de

---

² De accountant doet jaarlijks navraag naar integriteitsincidenten bij het bestuur.

afpraak c.a. in de praktijk werkt. Op deze wijze kan ervoor gezorgd worden dat de doelen worden gehaald.

In de Nota Integriteitsbeleid is dit veelal gebeurd, echter in meer algemene bewoordingen, zoals **"vervult een bijzondere rol", "elkaar attenderen op", "kunnen geraadpleegd worden" en "zal aandacht besteed worden aan"**. Het vervolg op deze algemene uitspraken ontbreekt. Ook is er geen bewakingsstructuur aangebracht rond de nota en zijn er geen procesafspraken gemaakt op grond waarvan de nakoming van de afspraken kan worden gevolgd.

De risicoanalyse

Uitgaande van beperkte middelen, tijd en geld, is het raadzaam bij het vaststellen van regelgeving inzake integriteit **van tevoren na te gaan welke risico's de gemeente loopt** bij de uitvoering, bijvoorbeeld als de zaken niet gaan zoals verwacht. Dan kan ingeschat **worden op welke risico's in het bijzonder gelet** moet worden en waarvoor dus waarborgen moeten worden ingebouwd in de regelgeving. Op deze wijze wordt de regelgeving toegespitst op de problematiek van De Wolden.

Het ontbreken van een dergelijke analyse maakt dat de Nota Integriteit te weinig verbinding heeft met de bestuurlijke werkelijkheid van De Wolden.

Dit kan gerepareerd worden door bij de voorziene herijking van de regelgeving inzake integriteit van tevoren wel een risico-inventarisatie en -analyse uit te voeren.

De monitoring en verantwoording

Om de werking van de regels in de dagelijkse praktijk te kunnen volgen is het nodig dat er regelmatig gekeken wordt naar de bestuurlijke handelingen in het licht van de integriteitsafspraken. Vervolgens kan het bestuursorgaan of de individuele bestuurder zich verantwoorden op basis van de rapportage die in het kader van de monitoring wordt opgesteld.

Om dit te bereiken moeten niet alleen afspraken worden gemaakt, maar deze afspraken moeten ook in een rappelsysteem worden opgenomen.

De herijking aan de hand van de Handreiking

Zoals eerder werd aangegeven heeft de minister van BZK in februari 2014 de burgemeester en de gemeenteraad gewezen op het belang van de integriteit. Hij noemt dit een belangrijke kwaliteitseis voor politieke ambtsdragers. Tevens verwijst hij naar de **"Handreiking integriteit politieke ambtsdragers bij gemeenten, provincies en waterschappen" van 25 september 2013 en de toepassing daarvan**. Deze handreiking kan zeer goed dienen als kader voor de herijking van het bestuurlijke integriteits-beleid, zoals de burgemeester zich heeft voorgenoemen. Binnen de kaders van dit onderzoek zijn vooral de hoofdstukken 2 tot en met 5 en 8 (aanbevelingen) van belang. Als bijlage is een modelgedragscode opgenomen.

De rol van de raad

De toon van integriteit begint bij de top. Oftewel, het is belangrijk dat de raad als hoogste orgaan van de gemeente het belang van integer handelen actief uitdraagt en er zelf naar te handelt. Daarbij heeft de raad een kaderstellende en controlerende taak ten aanzien van het bestuurlijke integriteitsbeleid.

De rekenkamercommissie constateert dat het onderwerp integriteit aan het begin van een raadsperiode aandacht van de raad krijgt in een informele, niet kaderstellende, setting.

De rekenkamercommissie heeft ook geconstateerd dat de raad de gedragscodes voor bestuurders niet heeft vastgesteld, maar voor kennisgeving heeft aangenomen en derhalve zijn kaderstellende rol slechts voor een gering deel heeft ingevuld.

De raad heeft, na de herijking van het beleid door het college in 2010, niet het college verzocht hierover informatie te verschaffen en op grond van die informatie eventueel nieuwe of aanvullende kaders gesteld.

Ten aanzien van de controlerende rol constateert de rekenkamercommissie dat in het jaarverslag 2012 in de paragraaf 'Bedrijfsvoering' onder het kopje "Misbruik en Oneigenlijk gebruik" de scores voor 2012 worden vermeld met betrekking tot de Nota Integriteitsbeleid, de Regeling nevenwerkzaamheden (...) ambtenaren, de regeling Klokkenluiders, de regeling Ongewenst gedrag en het privacyreglement e-mail en internetgebruik.

Ook in 2013 is een dergelijke verslaglegging gedaan met een korte puntsgewijze informatie over de Regeling nevenwerkzaamheden en verplichte melding van (financiële) belangen ambtenaren, de Nota integriteit, de Regeling Klokkenluiders, de Regeling Ongewenst gedrag en het Privacyreglement E-mail- & internetgebruik.

Tijdens de raadsbehandeling van de jaarstukken zijn deze onderdelen van het jaarverslag geen onderwerp van gesprek geweest.

Bijlage 1

Lijst met geïnterviewde personen:

- De heer R. de Groot, burgemeester
- De heer N. Kramer, secretaris
- Mevrouw J. Gehrke, griffier
- De heer A. Haar, raadslid
- De heer R. Brouwer, raadslid

Verder is bij de start en tijdens het onderzoek gesproken met mevrouw A. Huls, medewerkster van de gemeente.

Bijlage 2

Normenkader

Onderzoeksvragen	Normen
<p>1. Is het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden volledig?</p> <ol style="list-style-type: none"> Voldoet het integriteitsbeleid aan de normen die daaraan in wet- en regelgeving en eventueel andere kaders gesteld zijn? Dekt het integriteitsbeleid alle relevante risico's in de context van het toetsingskader en vertoont het beleid een voldoende samenhang? 	<p>1. Het bestuurlijke integriteitsbeleid is volledig:</p> <ol style="list-style-type: none"> Het bestuurlijke integriteitsbeleid voldoet aan de wet- en regelgeving en het door de raad vastgestelde beleidskader, namelijk de nota integriteit van 2008, de regeling ongewenst gedrag van 2008 en de regeling klokkenluiders van 2008. Het integriteitsbeleid dekt de relevante risico's en vertoont voldoende samenhang.
<p>2. Is het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden daadwerkelijk ingevoerd?</p> <ol style="list-style-type: none"> Zijn alle aspecten van het beleid geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen en welke waarborgen zijn ingebouwd? Werkt het integriteitsbeleid door in andere regelingen? 	<p>2. Het bestuurlijke integriteitsbeleid is daadwerkelijk ingevoerd:</p> <ol style="list-style-type: none"> Alle aspecten van het beleid geoperationaliseerd en gematerialiseerd in functies, structuren en processen, onder meer door overname van de aanbevelingen uit de Handreiking integriteit van politieke ambtsdragers gemeenten, provincies en waterschappen. Hiervoor zijn concrete waarborgen ingebouwd. Het integriteitsbeleid werkt aanwijsbaar door in andere regelingen, waaronder gedragscodes, de regeling ongewenst gedrag van 2008 en de regeling klokkenluiders van 2008.
<p>3. Is de uitvoering van het bestuurlijke integriteitsbeleid van de gemeente De Wolden adequaat?</p> <ol style="list-style-type: none"> Worden de aspecten van het beleid in de praktijk ook daadwerkelijk conform de doelstelling uitgevoerd? Heeft het integriteitsbeleid in de praktijk een aantoonbare werking in de bestuurlijke cultuur? Vindt monitoring en verantwoording van (de uitvoering van) het beleid plaats en worden leermomenten vertaald in aanpassingen van het beleid? Hoe wordt de raad geïnformeerd door het college over (de uitvoering van) het integriteitsbeleid? Op welke wijze heeft de raad het integriteitsbeleid gemonitord en geëvalueerd? 	<p>3. De uitvoering van het integriteitsbeleid van De Wolden is adequaat:</p> <ol style="list-style-type: none"> De aspecten van het beleid worden in de praktijk daadwerkelijk conform de doelstellingen uitgevoerd. Het integriteitsbeleid heeft in de praktijk een aantoonbare werking in de bestuurlijke cultuur. Er vindt monitoring en verantwoording van het beleid plaats en leermomenten worden vertaald in aanpassingen van het beleid. De raad wordt door het college geïnformeerd over de uitvoering van het integriteitsbeleid. De raad heeft het integriteitsbeleid gemonitord en geëvalueerd. Er zijn succes- en faalfactoren te onderkennen in de werking van het integriteitsbeleid.

f. Welke succes- en faalfactoren zijn te onderkennen in de werking van het integriteitsbeleid?	
--	--

Bijlage 3

Bestuurlijke reactie

Rekenkamercommissie De Wolden
De heer mr. H. Haan, voorzitter
De Veldkamp 29
9461 PA GIETEN

Woldepoort
Postbus 20
7921 AA Zuidwolde

Bezoekadres
Raadhuisstraat 2
7921 GT Zuidwolde
T. 14 0525
E. gemeentekamewolden.nl

Uw brief van :
Uw kenmerk :
Ons kenmerk : 60058
Bijlage :
Behandeld door : N. Kramer
Telefoonnummer : 140528

Zuidwolde, 11 december 2014

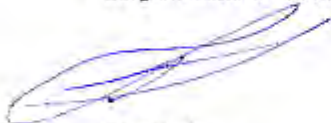
Onderwerp : Bestuurlijke reactie op het rapport
'Waarborgen Bestuurlijke Integriteit'

Geachte rekenkamercommissie,

Op 2 december 2014 heeft u bovengenoemd rapport voor een bestuurlijke reactie aan ons college voorgelegd.

In het college is hierover op 9 december gesproken. Als eerste willen wij onze waardering voor het door u uitgevoerde werk overbrengen. Inhoudelijk merken wij dat wij het lastig vinden om, als één van de spelers binnen bestuurlijke integriteit, hier een bestuurlijke reactie op te geven. Wij stellen ons voor, dat wij in een gezamenlijk traject met de raad, uw aanbevelingen gaan bespreken om op basis daarvan te komen tot een eventuele herijking, aanpassing of uitbreiding van terzake doende regelingen.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van De Wolden,

Secretaris,
Nanne Kramer

Burgemeester,
Roger de Groot